

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

संयुक्त राष्ट्र संघीय
शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा
साँस्कृतिक संगठन

अमूर्त
साँस्कृतिक
सम्पदा

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

संयुक्त राष्ट्र संघीय
शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा
साँस्कृतिक संगठन

अमूर्त
साँस्कृतिक
सम्पदा

कोलम्बियाका जीवन्त सम्पदाप्रति अभिरुचि जगाउन त्रिवर्षिय अभियान

बलजफति गराइएको बसाइसराइ, सशस्त्रद्वन्द्व र वातावरणीय ह्रासलाई सामना गर्दै वार्षिक रूपमा आयोजना गरिने ७०० भन्दाबढी परम्परागत चाडपर्व एवं जात्रा तथा करिव ६७ भाषाभाषीहरूकासाथमा कोलम्बियाका अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाले ल्याटिन अमेरिकामा एक समृद्ध स्थान प्राप्त गरेका छन् । ८३ भन्दाबढी यहाँकै रैथाने समूह र अफ्रिकी मूलका थुप्रै समूहहरू बसोवास गर्ने विविधतायुक्त जनसंख्या भएको कोलम्बियाको यो अद्भूत विविधताले आश्चर्यचकित पारेको छ । सृजनशीलता, सहनशीलता र शान्तिका लागि अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाले खेल्ने भूमिकालाई ध्यानमा राख्दै युनेस्कोले समुदाय, स्वयंसेवी संघसंस्था तथा वैज्ञानिक एवं सरकारी संस्थाहरूलाई कोलम्बियाको अमूर्त सम्पदाको महत्वकाबारेमा सजक पार्न सन् २००२ मा एक राष्ट्रव्यापी अभियान सञ्चालन गर्न सहयोग गरेको थियो ।

विभिन्न क्षेत्रहरूमा काम गर्दै परियोजना निम्न गतिविधिहरू सञ्चालन गर्न सक्षम भएको थियो :

- अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा राष्ट्रिय सूचीमा सूचीकृत गर्नका लागि नीतिहरू बनाउन एवं मापदण्डहरू तय गर्ने काममा कोलम्बियाली संस्कृति मन्त्रालयलाई सघाउन परामर्श निकायका रूपमा अमूर्त साँस्कृतिक समिति (२००४) को गठन;
- राष्ट्रिय एवं क्षेत्रीय च्यानलहरूबाट तीनवटा टेलिभिजन सन्देशहरूको प्रसारण, करिव २०० वटा जति क्षेत्रीय व्यापारीक एवं सामुदायिक रेडियो स्टेशनहरूबाट ४० वटा सन्देशहरूको प्रसारण गर्नुका साथै प्रमुख समाचारपत्रहरूमा विज्ञापन अभियानहरू सञ्चालन । 'देखाऊ, तिमी को हो' को सन्दर्भमा आधारित रही सञ्चालन गरिएको सञ्चार रणनीतिले खास गरेर कोलम्बियाली युवाहरूका माफ कोलम्बियाको साँस्कृतिक विविधताको हेरचाहको महत्वकाबारेमा चेतना जगाएको थियो ।
- समुदाय, साँस्कृतिक प्रतिनिधि, रैथाने समूह र शिक्षा एवं सञ्चार व्यवसायीहरूलाई संरक्षण उपायहरूमा सक्रियतापूर्वक संलग्न रहनका लागि अभिप्रेरित गर्न पाँचवटा क्षेत्रिय गोष्ठीहरूको सञ्चालन ।

- मेडेलिनमा पहिलो राष्ट्रिय अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा आकस्मिक भेट (सेप्टेम्बर २००५)को आयोजना, जसले राष्ट्रिय सञ्जालहरूको स्थापना गर्ने तर्फ डो-याउनुकासाथै राजनैतिक निर्णयकर्ताहरूलाई महासन्धिको समर्थन गर्नमा सहयोग गर्न उत्प्रेरित गर्‍यो ।
- कोलम्बियाको पहिलो अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा विवरणसूची तयार पार्ने, साथै विद्यमान राष्ट्रिय प्रणालीहरूसँग मेलखाने गरी डाटाहरूको खाका प्रारूप तयार गर्ने तौरतरिकाहरूका बारेमा सरसुभावहरू समेटिएको शैक्षिक पुस्तिका एवं निर्देशिकाको प्रकाशन, जसले विवरणसूची सम्बन्धी नमूना परियोजना (उदाहरणका लागि ग्रान म्यागडालेना क्षेत्रमा परम्परागत संगीत र नृत्य) को परिक्षण गर्ने काममा मद्दत पुऱ्यायो ।
- सरकारी तथा अन्य आधिकारिक निकायहरूका लागि चेतना जगाउने सन्देशहरू एवं अन्य सान्दर्भिक सूचनाहरू (लिड्डु, सन्दर्भ सामाग्रीहरूको सूची, विवरणसूचीको जानकारी) प्रचारप्रसार गर्नका लागि एउटा वेबसाइटको निर्माण ।

फोटो © एन्सोक नासिया

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

कानिभल अफ
बाराँक्विला

फोटो © गणतन्त्र कोलम्बियाको संस्कृति मन्त्रालय

समग्रमा संरक्षण कार्यमा जनसाधारण र हिस्सेदारहरूलाई संलग्न गराउने तथा नीतिनिर्माता र निर्वाचित अधिकारीहरूका माफ अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा संरक्षणका लागि सहयोग अभिवृद्धि गर्ने परियोजनाको उद्देश्य हासिल भयो ।

संयुक्त राष्ट्र संघीय
शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा
साँस्कृतिक संगठन

अमूर्त
साँस्कृतिक
सम्पदा

एक पुस्ता देखि अर्को पुस्तासम्म हस्तान्तरण भई आएको अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा निरन्तर रूपमा समुदाय र समूहद्वारा पुनर्निर्मित हुन्छ र यसले उनीहरूलाई पहिचान र निरन्तरताको बोध गराउँछ र यसरी साँस्कृतिक विविधता र मानव सृजनशीलताका लागि सम्मान प्रबर्द्धन गर्दछ ।

जर्जियाको परम्परागत बहुध्वनिसंगीतको अन्तरपुस्ता हस्तान्तरणको पुनर्नवीकरण

फोटो © युनेस्को अनाहिता मिनास्थान

फोटो © पिटर डी ग्राक

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

UNESCO जर्जियन

पोलिफोनिक गायकहरू

दुई वा सो भन्दा बढी भिन्दाभिन्दै मधुर स्वरयुक्त संगीत भएको बहुध्वनिगायन एउटा लोकप्रिय परम्परा हो, जुन जर्जियामा खेत जोत्नेदेखि लिएर रोगव्याधी लाग्दा उपचार गर्ने तथा चाडपर्वहरू मनाउने लगायत दैनिक जीवनका हरेक क्षेत्रहरूको मुख्य हिस्सा हुने गर्दथ्यो । बिगतका दशकहरूभरी, खास गरेर बाबुबाट छोरामा हस्तान्तरण हुँदै जाने यो परम्परा सन् १९९० को दशकको शुरुतिर आइपरेको आर्थिक चुनौति जस्ता समस्याहरूका कारण खतरामा परेको छ । आर्थिक समस्याले गायकहरूको सञ्जाललाई कमजोर पार्ने तथा स्थलगत अनुसन्धान र अभिलेखिकरणलाई समेत सीमित बनाइदियो । पुरानोपुस्ताले युवापुस्तालाई यो परम्परा सिकाउने क्रममा समेत गाउँबाट बजार सर्ने एवं सीमित सिकाइ सामाग्रीहरूका कारण उल्लेख्यमात्रामा कमी आउन पुग्यो ।

युनेस्कोको सहयोगबाट परम्परागत बहुध्वनिको जीवन्ततालाई टेवा पुऱ्याउन एउटा परियोजना शुरु गरियो । रेकर्ड राख्ने तथा अनुसन्धान गर्ने क्रियाकलापहरूका अतिरिक्त परियोजनाको मुख्य लक्ष्य गायन सिप र परम्परालाई अनौपचारिक शिक्षाका माध्यमबाट विभिन्न पुस्ताहरूकाबीच हस्तान्तरण गर्नु थियो । यो परम्पराको सञ्चारलाई उन्नत बनाउन विभिन्न क्षेत्रहरूमा सातवटा युवा लोकगायन केन्द्रहरूको स्थापना गरियो । केन्द्रहरूका लागि स्थानीय निकायहरूले निःशुल्करूपमा स्थान उपलब्ध गराए । हरेक केन्द्रमा १० देखि १५ जना युवाविद्यार्थीहरूले अग्रज गुरुहरूबाट तीनवर्षसम्म तालिम प्राप्त गरे । विद्यार्थीहरूलाई सिक्ने कार्यमा सहयोग गर्न जर्जियाली लोक गीत

अन्तर्राष्ट्रिय केन्द्र (आइसीजीएफएस)ले शिक्षण सामाग्री, अडियो क्यासेट, सीडी तथा संगीत नोटेशनहरू उत्पादन गरी शिक्षण विधि एवं भिडियो रेकर्डर, भिडियो प्रोजेक्टर, ओभरहेड प्रोजेक्टर, डिभीडी प्लेयर र मिनी डिस्क रेकर्डरहरू जस्ता सामाग्रीहरूको प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा गोष्ठीहरूको आयोजना गर्‍यो ।

यी युवा लोकगायन केन्द्रहरूमा करिव सयजना युवाहरूलाई क्षेत्रीय गीतहरूमा तालिम प्रदान गरी विस्तारै लोपहुने क्रममा रहेको पुस्ताहरूकाबीच हस्तान्तरण गरिने परम्परालाई पुनर्जीवित गरिएको छ । स्थानीय प्रायोजनकर्ताहरूले प्रदान गरेको आर्थिक सहयोगका कारण सातमध्ये चारवटा केन्द्रहरूले अहिले पनि आफ्नो कामलाई निरन्तरता दिइरहेका छन् । आइसीजीएफएस र जर्जियन प्याटियासको आर्थिक सहयोगबाट युवा लोकगीत केन्द्रहरूको सफलताको परिणामस्वरूप संकटापन्न अवस्थामा रहेको क्रिमाञ्चुली (छिटोछिटोसँग उतारचढावका साथ गाइने जर्जियाली गीत)को प्रचलनलाई पुनर्जीवन दिनका लागि एउटा स्कूलको पनि स्थापना गरियो । अधिकांश विद्यार्थीहरूले बहुध्वनिगीत सिकाउने, स्थानीय चर्चहरूमा सामूहिक गीत गाउने तथा विभिन्न सामाजिक कार्यक्रम एवं मञ्चहरूमा क्षेत्रीय गीतहरू प्रस्तुतिका लागि कलाकारहरूको स-सानो टोली व्यवस्थापन गर्ने जस्ता कामहरू गर्न शुरु गरिसकेका छन् । परियोजनाको अर्को दीर्घकालीन प्रभाव भनेको केन्द्रबाट प्रशिक्षित स्नातकहरूद्वारा अध्यापन गर्ने गरी जर्जियाली परम्परागत बहुध्वनिलाई विद्यालयको राष्ट्रिय पाठ्यक्रममा थप गर्न गरिएको प्रस्ताव हो ।

विकसित भएका यी घटनाक्रमहरूले यो परम्परा एवं आमरूपमा अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा संरक्षणको महत्वकाबारेमा चेतना जगाउन मद्दत पुऱ्याएका छन् । विभिन्न थरिका सरोकारवालाहरूसँगको रचनात्मक साभेदारी एवं सहकार्यका कारण परियोजना सफल भइ सम्पदासम्बद्ध अन्य गतिविधिहरूका लागि समेत नमूना बन्न पुगको छ ।

संयुक्त राष्ट्र संघीय
शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा
साँस्कृतिक संगठन

अमूर्त
साँस्कृतिक
सम्पदा

एक पुस्ता देखि अर्को पुस्तासम्म हस्तान्तरण भई आएको अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा निरन्तर रूपमा समुदाय र समूहद्वारा पुनर्निर्मित हुन्छ र यसले उनीहरूलाई पहिचान र निरन्तरताको बोध गराउँछ र यसरी साँस्कृतिक विविधता र मानव सृजनाशीलताका लागि सम्मान प्रबर्द्धन गर्दछ ।

केन्यामा अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा र द्वन्द्व समाधान सम्बन्धी खुलामञ्च (९ डिसेम्बर २००८, ककामेगा)

फोटो © युनेस्को

फोटो © युनेस्को

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

पश्चिमी केन्या लुह्या भनिने देशकै दोस्रो ठूलो जातीय-भाषिक समूहमा पर्ने धेरै समुदायहरू बसोबास गर्ने क्षेत्र हो। लामो समयदेखि लुह्या समुदायहरू आफैमा र लुओ तथा क्यालेन्जीन लगायत उनीहरूका छिमेकीहरू एवं टेसो, सबाओ तथा सामिआ समुदायहरू जस्ता युगाण्डाको सीमाना वरिपरि बस्ने समूहहरूसँग शान्तिपूर्वक बसिरहेका छन्। कहिलेकाहीँ 'शान्तिभूमी' समेत भनिने यो क्षेत्रमा सायदैमात्र द्वन्द्वका घटनाहरू हुनुको श्रेय लुह्या र उनीहरूका छिमेकीहरूले असमझदारीहरूलाई समाधान गर्नका लागि प्रयोग गर्ने परम्परागत संयन्त्र एवं साँस्कृतिक अभ्यासहरूलाई दिन सकिन्छ।

तथापि, डिसेम्बर २००७ को राष्ट्रपतीय चुनावपछि उत्पन्न संकटले केन्यामा तनाव उत्पन्न भयो। हिंसाको परिणामस्वरूप १,००० भन्दाबढी व्यक्तिहरू हताहत भए भने करिब ३५०,००० केन्यालीहरू आन्तरिकरूपमा विस्थापित हुन पुगे। पश्चिमी प्रान्तका मुख्य शहरहरूले लुटपात र भवनहरूको क्षति व्यहोर्नुका साथै जनसंख्याको केही हिस्सा विस्थापित बन्न पुग्यो।

सन् २००८ को शुरुमा संयुक्त सरकारको गठन भएपछि अवस्था शान्तिपूर्ण भएपनि, लुह्या अन्तर्गतका समुदायहरूमा शंका र तनावको वातावरण अझै पनि विद्यमान छ। उनीहरूकाबीच मेलमिलाप गराउने काममा योगदान गर्ने उद्देश्यले द्वन्द्वरोकथाम एवं समाधानमा भूमिका खेल्न सक्ने अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा तत्वहरूको प्रबर्द्धन गर्न संस्कृति विभाग, केन्याको राष्ट्रिय संग्रहालय र युनेस्कोले पश्चिमी केन्याका समुदायहरूसँगको सहकार्यमा खुलामञ्चको आयोजना गरे।

यो कार्यक्रम २००३ को अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा संरक्षण महासन्धिको भावना अनुसार निर्माण गरिएको थियो, जसलाई केन्याले सन् २००७ को अक्टोबरमा अनुमोदन गरेको थियो। उक्त अन्तर्राष्ट्रिय कानूनी दस्तावेजले, यसको प्रस्तावनामा, 'मानव समुदायलाई एक-अर्कामा नजिक ल्याइ उनीहरूकाबीच आपसी बुझाइको आदानप्रदान सुनिश्चित गर्नमा अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाले अमूल्य योगदान दिने' कुरालाई मान्यता दिइएको छ।

२००८ को डिसेम्बर ९ तारिखमा ककामेगा शहरको मुलिरो उद्यानमा खुलामञ्च सम्पन्न भयो। कार्यक्रममा समुदायका मुखिया र प्रतिनिधिहरूको नेतृत्वमा २५ भन्दाबढी समुदायले सहभागिता जनाएका थिए। उद्यानभरी शान्ति निर्माणको दृष्यलाई चित्रित गर्दै ओखतीजन्य बोटविरूवा, परम्परागत खाद्यान्न परिकार (जस्तै: मरमसाला, पकवान्, कुटनी-पिसनी प्रतिस्पर्धा) र शिल्पकलाका सामाग्रीहरू प्रदर्शनीमा राखिएको थियो। त्यसपछि हरेक समूहहरूलाई कार्यक्रम स्थलमा नै ठूलो घेरा बनाइ नृत्य, गायन, स-साना नाट्यकला प्रस्तुत गर्न भनिएको थियो। प्रस्तुतकर्ताहरूले करीब ८००० देखि ९००० दर्शकहरूसँग अन्तरक्रिया गरेका थिए।

संस्कृति तथा राष्ट्रिय सम्पदा राज्य मन्त्रालयका स्थायी सचीव र पश्चिम प्रान्तका कमिसनरको उपस्थितिले कार्यक्रमको शोभा बढाएको थियो। यसका अतिरिक्त उक्त खुलासभामा साक्षी र मध्यस्थताकर्ताका रूपमा सहभागी हुन मसाई (रिफ्ट भ्याली प्रान्तको छरछिमेकदेखि दक्षिणमा गणतन्त्र तान्जानीयासम्म बसोबास गर्ने घुमन्ते समूह) र टेस्साहरू

(केन्या र युगाण्डाकाबीचको सीमानाका दुवै तर्फ बस्ने छिमेकी समुदायहरूको प्रतिनिधित्व गर्दै) लाई निमन्त्रणा गरिएको थियो। लुह्याका नजिकैका छिमेकी, क्यालेन्जीन र लुओ समुदायको पनि उपस्थिति रहेको थियो।

कार्यक्रममा द्वन्द्व समाधान र शान्ति निर्माणसँग सम्बन्धित थुप्रै प्रतीकात्मक गतिविधिहरू समेत देख्न पाइन्थ्यो। तीमध्ये मसला पिस्ने लोरो-सिलौटो, लत्ताकपडा र गरगहना जस्ता उपहारहरू आदानप्रदान गर्ने; स्थानीय रूपमा लामो, पातलो डौँटको प्रयोग गरी बनाइएको बुसा भनिने रक्सी बाँड्ने, एकले अर्काको समूहको मान्यता दिँदै अभिवादन गर्ने एवं नाम बोलाउने, खानपीन बाँड्ने, मुरेम्बे वा मिलेम्बे शान्ति रूखसँग सम्बन्धित कैंयौं सन्दर्भहरू, सबैले जानीसुनी आएका गीतहरू गाउने आदि थिए।

यस कार्यक्रमलाई अझै माथि उठाउन संस्कृति विभागले विभिन्न समूहमा र समूहहरूकाबीच परामर्श बैठकहरूको आयोजना गर्ने कार्यलाई सहजीकरण गरेको थियो। खुलासभालाई धेरैले मेलमिलाप कार्यक्रमलाई निश्कर्षमा पुऱ्याउने प्राकृतिक र उल्लासमय तरिकाका रूपमा लिएका थिए। सभामा एकजना मुखियाले एल्गन पहाड र बुडोमा जिल्लामा

संयुक्त राष्ट्र संघीय
शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा
साँस्कृतिक संगठन

अमूर्त
साँस्कृतिक
सम्पदा

चौपायाहरूको क्षेत्रीय बजार चुनावपछिको हिसापछि लामो समयदेखि बन्द रहेकोमा सम्बन्धित समुदायहरूको बोलचाल शुरु भएकाले अव पुनः शुरु गर्ने घोषणा गरे ।

खुलामञ्च सर्वसाधारणलाई पश्चिमी प्रान्तमा अमूर्त सांस्कृतिक सम्पदाको सूचीकरणमा भएको प्रगतिबाबारेमा सूचित गर्ने अवसर समेत थियो । चवालिस जना प्रतिनिधि, मुखिया र उनीहरूका सहयोगीहरू सन् २००३ को महासन्धिको बारेमा छलफल गर्न तथा

उनीहरूको समुदायका लागि महत्वपूर्ण ठानिएका अमूर्त सांस्कृतिक सम्पदा तत्वहरूको पहिचान गर्न सन् २००८ को मध्य नोभेम्बर पछि खुलामञ्चको तयारीका क्रममा एकैठाउँमा भेला भएका थिए । पहिचान गरिएका केही पक्षहरू मध्ये दीक्षासंस्कार, जन्म, विवाह, मृत्यु, खाद्यान्न, खाद्यान्न तयारी, पेयपदार्थ, प्रस्तुति कला, शासकीय शैली, वास्तुकला, ओखतीजन्य वनस्पति एवं जलस्रोत र मौखिक परम्परा तथा भाषा लगायत थिए ।

फोटो © पुनस्को

अमूर्त सांस्कृतिक सम्पदा

परम्परागत मौखिक काव्य अध्यापनका माध्यमबाट साक्षरता कार्यक्रम: यमनका ग्रामीण महिलाहरूको उदाहरण

यमनमा महिलाहरूको पढ्ने तथा लेख्ने क्षमतामा सुधार गर्नु ठूलो सरोकारको विषय बनेको छ । यमनी महिलाहरूका लागि साक्षरताका विविध कक्षाहरू विकसित गरी उपलब्ध गराइएको थियो, तर ती थोरैमात्रै सफल भएको पाइयो । यो परियोजनाले किन ठोस परिणाम दिन सकेन भनेर गरिएको एक अध्ययनले देखाए अनुसार जे कुरा अध्यापन गराइएको थियो त्यो ती महिलाहरूको दैनिक जीवन अनुकूल थिएन । त्यसैले गर्दा साक्षरता कक्षामा उनीहरूको रुची थिएन । साक्षरतालाई विकासको साधनका रूपमा प्रवर्द्धन गर्ने यस्ता कक्षाहरूले वस्तु चराउने वा माछामार्ने परम्परागत क्रियाकलापहरू भन्दा पनि आधुनिक आर्थिक पद्धतिहरूलाई मद्दत पुऱ्याउने विषयमा गएर समाप्त हुन्थ्यो । कृषिसम्बन्धी आफ्ना परम्परागत ज्ञान एवं सिपहरूलाई बेवास्ता गरिएकाले कक्षामा उपस्थित भएका महिलाहरू निरुत्साहित हुन्थे ।

उनीहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने प्रयास स्वरूप तथा पढाइलेखाइमा उनीहरूको रुची कायम गर्न साक्षरता कक्षाहरूमा मौखिक वा बोल्ने कविताहरूमाथि ध्यान दिन थालियो । एउटा नयाँ कार्यक्रम, 'काव्यका माध्यमबाट साक्षरता' को विकास गरियो । यो कार्यक्रम मौखिक काव्यले यमनी समाजमा खेल्ने महत्वपूर्ण भूमिकाबाट प्रेरित थियो । यमनमा मानिसहरूले आफ्ना गहन भावना एवं विचारहरू व्यक्त गर्न छोट्टा कविता र लययुक्त उखानटुक्काहरूको प्रयोग गर्दछन् । यमनी महिलाहरूले घरायसी धन्दा गर्दा वा खेतमा काम गर्दा आफै गीत बनाउने

र गाउने गर्दछन् । यस कार्यक्रमले सर्वप्रथम महिलाहरूलाई उनीहरूको रुचीका सवालहरूमा छलफल गर्न प्रोत्साहित गर्‍यो । महिलाहरूले कविता र उखानहरू रचना गर्दथे र तिनलाई पर्खालमा भुण्डाइएको लामो कागजमा उतार्थे । यी महिलाहरूको आवाज नै पछि पाठ्यसामाग्री बन्न पुग्यो जसले महिलाहरूलाई वर्णमालाका अक्षरहरू चिन्दै साक्षरतातर्फ डोऱ्यायो । उनीहरूका आफ्नै शब्दहरू टाइप गरिएको आकारमा सिक्न टाइप गरिएका पाठहरू समेत महिलाहरूलाई हस्तान्तरण गरिएको थियो । अध्यापन सामाग्रीहरू सिक्ने व्यक्तिहरू स्वयंमा नै निर्भर रहने भएकाले प्रत्येक कक्षाहरू फरक हुन्थे । कार्यक्रमको अन्त्यमा, हरेक विद्यार्थीले उनीहरूले बनाएका पाठहरूको संग्रह प्राप्त गर्दथे ।

उक्त नमूना परियोजनाका परिणामहरू उल्लेखनीय थिए । बीचैमा पढ्न छाड्नेहरूको दर कम थियो भने सफलताको दर उच्च । पहिलो चरणमा ७२ प्रतिशत र दोस्रो चरणमा ६३ प्रतिशतले सफलतापूर्वक पढ्न र लेख्न सिके भने करिव सबैजसोले उनीहरूको शिक्षालाई निरन्तरता दिने चाहना व्यक्त गरे । कार्यक्रमको वृहत परिणाम भनेको महिलाहरूका लागि उनीहरूका परिवारका सदस्यहरूले देखाएको सम्मानमा वृद्धि र आमरूपमा प्रौढ महिलाहरूलाई शिक्षित बनाउनमा समुदायले बढी भन्दा बढी अभिरुची देखाउनु हो । महिलाहरूले राष्ट्रिय निर्वाचनहरूमा सक्रियताका साथ सहभागिता जनाउन विभिन्न मुद्दाहरूमाथि

कविताहरू रचना गर्न शुरु गरे र कसैकसैले त काव्यको नयाँ विधाको समेत विकास गरे । महिलाहरूका परम्परागत गीत र कथाहरूलाई अवमूल्यन गर्ने नयाँ मिडिया र नव-पुरातनवादी प्रवित्तिका कारण खास गरेर गायनमा आधारित महिलाहरूको काव्य परम्परा खतरामा पर्ने क्रम बढ्दै गर्दा यस्तो कार्यक्रमको सफलता विशेषरूपमा महत्वपूर्ण भएको छ ।

मौखिक परम्परा एवं अभिव्यक्तिको प्रयोग गरी सिकारु, र खासगरेर महिलाहरूलाई, प्रौढ शिक्षामा अभिरुची जगाउन 'काव्यका माध्यमबाट साक्षरता' परियोजना एउटा उदाहरण हो । परिणामस्वरूप यसले संकटापन्न मौखिक परम्परालाई जीवन्तता प्रदान गर्नुका साथै त्यसको महत्वलाई समेत बढाइदियो । ।

परियोजना सम्बन्धी थप जानकारीका लागि कृपया:

www.najwaadra.net/literacy.html
हेर्नुहोस् ।

पाठ सौजन्य: नाज्वा आझ

संयुक्त राष्ट्र संघीय
शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा
सांस्कृतिक संगठन

अमूर्त
सांस्कृतिक
सम्पदा

अमूर्त
साँस्कृतिक
सम्पदा

तथ्य पत्र

दिगो साँस्कृतिक पर्यटनका माध्यमबाट अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा संरक्षण: टोगो स्थित बटम्मरिवा अफ कूताम्माकू, विश्व सम्पदा स्थलको एक उदाहरण

उत्तरपूर्वी टोगोमा अवस्थित बेनिनको सीमानासम्म फैलिएको एक साँस्कृतिक भूदृष्य कूताम्माकूले बटम्मरिवाहरूलाई आश्रय प्रदान गरिरहेको छ । टकियएन्टा भनिने माटोले बनेको बुर्जा भएका उनीहरूका घरहरू परम्परागत बस्ती व्यवस्थाका त्यस्ता ज्वलन्त उदाहरण हुन् जुन गतिशील, प्रभावशाली र परिवर्तनीय हुन्छन् र जहाँ संस्कार, परम्परा र अभिव्यक्तिहरू प्रकृतिसँग घनिष्ठरूपमा गाँसिएका हुन्छन् । बटम्मरिवाहरू मजबुत परम्परागत नियम अनुसार जीवन यापन गर्दछन्, जसले दीक्षासंस्कार जस्ता निश्चित साँस्कृतिक प्रचलनहरूका रीतिसंस्कार गर्ने स्थान, भरना, चट्टान, स-साना पवित्र वनजंगल वा स्थलहरूलाई परिभाषित गर्दछन् । टकियएन्टाका निश्चित भागहरू विभिन्न संस्कारहरूका लागि महत्वपूर्ण मानिन्छन् जसले बटम्मरिवाहरूको जीवनजगतलाई प्रतिनिधित्व गर्दछन् ।

सन् २००४ मा कूताम्माकूलाई विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत गरिएसँगै धेरै परिवर्तनहरू आउन थाले । असाध्यै धेरै संख्यामा पर्यटकहरूले कूताम्माकूको भ्रमण गर्न थाले जसले गर्दा बटम्मरिवाहरूको जनजीवनमा बाधा पुग्न गयो । बटम्मरिवाहरूले बोल्ने लिटम्मरी भाषा लगायत उनीहरूको अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा संरक्षण गर्नका लागि बटम्मरिवा समुदायको सहभागिता र टोगोलिज साँस्कृतिक मन्त्रालय एवं प्राथमिक तथा माध्यमिक शिक्षा मन्त्रालयको सहकार्यमा सन् २००७ मा युनेस्कोले एक दुई-वर्षीय नमूना परियोजना सञ्चालनमा ल्यायो ।

उक्त परियोजनाको एउटा लक्ष्य दिगो पर्यटनलाई प्रबर्द्धन गर्नु थियो जसले स्थानीय परम्पराहरूलाई सम्मान गरोस् । पवित्र स्थलहरूमा भौतारिएर हिड्ने पर्यटकहरूलाई घुम्न जानबाट रोक्न प्रत्येक कूताम्माकू गाउँका पवित्र स्थलहरूलाई नक्सांकन गरी प्रकाशन गरिएको छ । बटम्मरिवाको परिवेशका बारेमा जान्नका लागि टकियएन्टाको एउटा नमूना निर्माण गरी पर्यटकहरूलाई निःशुल्क प्रवेश गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ । भ्रमण गर्न आउनेहरूलाई स्वागत गर्न र उनीहरूको संस्कृतिकाबारेमा बर्णन गराउनका लागि बटम्मरिवाहरूमध्येबाट छनौट गरी उनीहरूलाई पर्यटन गाईड गर्न तालिम प्रदान गरिएको छ ।

कूताम्माकूमा भएका साँस्कृतिक नियमहरूलाई सुनिश्चित गर्ने आचारसंहिता सम्बन्धी सूचनाहरू पर्यटकहरू, अनुसन्धाकर्ताहरू र बटम्मरिवाहरूसँग सम्बन्धित विषयमा फिल्म बनाउन चाहनेहरूका लागि उपलब्ध छन् । संस्कृतिसंगत व्यवहार सम्बन्धी यसप्रकारको सूचनाले बटम्मरिवाहरूको मूर्त एवं अमूर्त सम्पदाकाबारेमा भ्रमणकर्ताहरूलाई जानकारी प्रदान गर्दै सम्मानयुक्त पर्यटनको प्रबर्द्धन गर्नमा मद्दत पुऱ्याइरहेको छ ।

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

फोटोहरू © डारिक्सन डेस म्युसीज साइट्स एट मोडिर्नरिज इ टोगो

मूर्त र अमूर्त दुवै थरि सम्पदा संरक्षण गर्ने यस किसिमको पद्धतिले कूताम्माकूको साँस्कृतिक भूदृष्यको जगेर्ना गर्नमा योगदान पुऱ्याउने तथा बटम्मरिवा समुदायलाई उनीहरूको परम्परागत ज्ञान भावी पुस्ताका लागि हस्तान्तरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिनमा समेत मद्दत गर्दछ ।

‘टकियएन्टा’ अगाडि बटम्मरिवाहरू भविष्यवाणी अभ्यास गर्दै

संयुक्त राष्ट्र संघीय शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा साँस्कृतिक संगठन

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

एक पुस्ता देखि अर्को पुस्तासम्म हस्तान्तरण भई आएको अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा निरन्तर रूपमा समुदाय र समूहद्वारा पुनर्निर्मित हुन्छ र यसले उनीहरूलाई पहिचान र निरन्तरताको बोध गराउँछ र यसरी साँस्कृतिक विविधता र मानव सृजनाशीलताका लागि सम्मान प्रबर्द्धन गर्दछ ।

अमूर्त
साँस्कृतिक
सम्पदा

तथ्य पत्र

भियतनाममा थाम रक कठपुतली नाटकको अभिलेखिकरण एवं पूनर्जीवनीकरण

फोटो © ला कड वाइ / भियतनाम म्युजियम अफ इथ्नोलोजी

प्रतीकात्मक पानी कठपुतली नाटक लगायत भियताममा थुप्रे यस्ता स्थानीय कठपुतली नाटकका परम्पराहरू छन् जसका बारेमा धेरैलाई थाहा नहुन सक्छ । यस्तै एउटा परम्परा हो उत्तरी हनोइको थाइ ड्गुवेई प्रान्तस्थित थाम रक गाउँका तेइ समुदायको लट्ठी कठपुतली नाच । कम्तिमा पनि पाँच पुस्ताअघिदेखि शुरु भएको मानिने यो कठपुतली नाचको संकलनका लागि जब भियतनाम म्युजियम अफ इथ्नोलोजीले सन् १९९७ मा कठपुतलीहरूको एक सेट प्राप्त गर्‍यो, त्यतिबेला कठपुतली नचाउनेहरूले कैयौँ दशकदेखि नचाउन छाडि सकेका थिए । यस्तो रूचीबाट प्रोत्साहित भएता पनि थाम रक गाउँलेहरूलाई कलाकारहरूले फेरि मञ्चन गरेको देख्न सम्भव नहुने त होइन भन्ने लाग्दथ्यो ।

म्युजियमका अनुसन्धानकर्ता ला कड वाइ, जो आफैँ पनि एकजना तेइ थिए, उनले उक्त परम्पराका बारेमा एउटा इथ्नोग्राफिक चलचित्र बनाउन श्रव्यदृष्य विभागलाई सुभाष दिए । म्युजियमले फोर्ड फाउण्डेसनको हनोइ कार्यालयबाट प्राप्त आर्थिक सहायतालाई परिचालन गर्‍यो र छिट्टै नै म्युजियमका कर्मचारीहरू भिडियो डकुमेन्टेसन र सम्पादनमा प्रशिक्षित भए । उक्त टोली सन् १९९९ मा थाम रक गाउँमा काम गर्नका लागि प्रस्थान गर्‍यो ।

एउटा तात्कालिन अड्चन यो थियो कि सन् १९५० को दशकको आमूल परिवर्तनकारी जोशको तरङ्गमा यसलाई अन्धविश्वासको एउटा अवशेषका रूपमा अस्वीकृत गरिएपछि गाउँलेहरूले उक्त कठपुतली नाच प्रदर्शन गर्न छाडिसकेका थिए ।

सौभाग्यवश, उनीहरूले पुतलीहरूलाई काठका बाकसहरूमा सावधानीपूर्वक बन्द गरेर गाउँका एकजना पाका व्यक्तिको घरको छानाभित्र राखेका रहेछन् । तथापि, भण्डारेहरूले चलचित्र निर्माताहरूलाई पुतलीहरूका आध्यात्मिक संरक्षकलाई अपमान हुनसक्ने भएकोले गाउँलेहरू ती कठपुतलीहरूलाई बाहिर ल्याउन अनिच्छुक रहेको बताए । ती बाकसहरू खोल्न र कठपुतलीहरूले फेरी काम गर्न अघि विशेष संस्कार गरिनु पर्ने हुन्थ्यो ।

क्यामेराले खिचेर ल्याएपछि कठपुतलीहरूलाई अन्ततः प्रकासमा ल्याइयो र जीवन्तता प्रदान गरियो । इथ्नोग्राफिक भिडियोका लागि एउटा वर्णनात्मक चरमोत्कर्षको जरुरत थियो, र यसका लागि दशकौँ पछि पहिलो पटक प्रदर्शन गरिएको थाम रकको तेइ कठपुतलीहरूभन्दा उत्तम अरु के हुन सक्थ्यो र ? कसरी पुतलीहरू हातमा राखेर चलाउने र पौराणिक पाठहरू बाचन गर्ने भनेर हजुरबाहरूले नातीहरू – र पहिलो पटक नातिनीहरू –लाई सिकाउँदै गाउँलेहरू उत्साहका साथ काम गर्न सुरु गरे ।

मा क्वाड चङ र मा
क्वाड एङ थाम रक
गाउँका पुतलीहरूलाई
डण्डीमा चलाउन सिक्दै

म्युजियमका लागि खिचिएको कठपुतलीनाच त्यत्तिकैमा टुंगिनेवाला थिएन । भिडियोको सफलताबाट उत्साहित बन्दै थाम रक कठपुतली नाच नचाउने कलाकारहरूले त्यहाँदेखि उनीहरूको गृह प्रान्त र हनोइ स्थित इथ्नोलोजी म्युजियममा थुप्रे पटक मञ्चन गरिहेका छन् । म्युजियमका पूर्व निर्देशक ड्वेई भान हुइले टिपोट गरे भैं, ' कठपुतलीहरू बनाउने र तिनलाई हातले खेलाउने परम्परागत सिपलाई पुनर्स्थापित गरियो...र समुदायका सदस्यहरूबीचको बन्धन अभैँ बलियो बन्न गयो – र यो सबै डकुमेन्टेसन परियोजनाका माध्यमबाट सम्भव भएको हो ।

संयुक्त राष्ट्र संघीय
शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा
साँस्कृतिक संगठन

अमूर्त
साँस्कृतिक
सम्पदा

एक पुस्ता देखि अर्को पुस्तासम्म हस्तान्तरण भई आएको अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा निरन्तर रूपमा समुदाय र समूहद्वारा पुनर्निर्मित हुन्छ र यसले उनीहरूलाई पहिचान र निरन्तरताको बोध गराउँछ र यसरी साँस्कृतिक विविधता र मानव सृजनाशीलताका लागि सम्मान प्रबर्द्धन गर्दछ ।

पुराना रेकर्डिङहरूको महत्व: पपुवा न्यू गिनीको एक उदाहरण

१९९० को अन्त्यतिर भियानामा अस्ट्रियन एकेडेमी अफ साइन्सेजले धेरैको पहुँच भएको आफ्नो फोनोग्रामआर्काइभमा पपुवान्यूगिनीयन स्वर रेकर्डिङहरूको संकलन गर्न इन्स्टिच्युट अफ पपुवा न्यू गिनी स्टडीजसँग सहकार्य गर्‍यो । एकेडेमीले सन् २००० मा संगीत, कथावाचन र भाषासँग सम्बन्धित अन्य सामग्रीहरूलाई समेटेर पाँचवटा सिडीहरूको एउटा सेट र सँगसँगै मूल भाषामा रहेका डकुमेन्टहरूलाई अंग्रेजी भाषामा अनुवाद गरी २२३ पृष्ठ लामो डकुमेन्ट छापेर त्यसका साथमा एउटा सीडी समेत प्रकाशित गर्‍यो । यसका साथै एकेडेमीले संग्रहकर्ता र संग्रहित रेकर्डिङहरूको महत्वसँग सम्बन्धित सूचनाहरूलाई समेत अद्यावधिक गर्‍यो ।

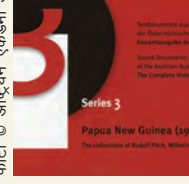
अस्ट्रियाली मानवशास्त्री रुडोल्फ पोकले सन् १९०४ देखि १९०६ को अवधिमा न्यू गिनीका तीनवटा विभिन्न इलाकामा गएर सामाग्रीहरूको रेकर्ड गरेका थिए । फादर विल्हेम स्क्मीड्टले सन् १९०७ मा रेकर्ड गरेका पपुवा न्यू गिनीका किशोरकिशोरीहरूका रेकर्डिङ र उक्त देशमा स्थलगत रेकर्ड गर्ने पहिलो मिसिनरी फादर जोसेफ विन्थुइसले सन् १९०८ देखि १९०९ सम्म पपुवा न्यू गिनीमा बनाएका रेकर्डिङहरू पनि युरोपमा छन् । स्थानीय पत्रपत्रिका र रेडियो स्टेशनहरू मार्फत जनचेतना प्रबर्द्धन गर्दै उक्त सीडीहरूलाई पपुवा न्यू गिनीस्थित विभिन्न संघसंस्थाहरू एवं साँस्कृतिक केन्द्रहरूलाई वितरण गरिएको थियो । त्यतिबेलासम्म यसप्रकारका ऐतिहासिक रेकर्डिङहरूकाबारेमा थोरै मान्छेलाई मात्रै थाहा थियो र यी सामाग्रीहरूको प्रयोगकाबारेमा रूची सीमित थियो । तर हालैका वर्षहरूमा भाषाशास्त्री एवं संगीतज्ञहरूलाई उक्त रेकर्डिङहरूलाई अहिलेका अभ्यासहरूसँग तुलना गर्ने काममा फाइदा पुगेको छ । यीमध्ये टक पिजिनको पहिलो रेकर्डिङ, अर्थात् न्यू गिनीको पिजिन विशेष महत्वको रहेको छ । पिजिन उक्त देशमा वृहत रूपमा बोलिने भाषा हो ।

केही रेकर्डिङहरूले धार्मिक संस्कारहरूमा गाइने गीतहरूलाई समेत डकुमेन्ट गरेका छन् जसलाई मिसिनरीहरूले प्रतिबन्ध लगाएका कारण वा छिमेकी समूहहरूका धार्मिक संस्कारहरूले प्रतिस्थापन गरेका कारण प्रस्तुत गर्न छाडिएको छ । यसप्रकारका परम्पराहरू आज आंशिकरूपमा मात्रै सम्झिने गरिन्छ । शुरुका स्थलगत अध्ययनका क्रममा खिचिएका तस्वीरहरूको मद्दतमा यी रेकर्डिङहरूले केही परम्पराहरू रात्रिसँग जगेर्ना गरिएको छ भन्ने प्रमाण पेश गर्दै समकालीन प्रस्तुतिका अभ्यासहरूलाई पुनर्पुष्टी गर्ने काम गर्दछन् ।

गायकहरूको नाम समेत उल्लेख गरिएकोले समुदायका धेरै सदस्यहरूले आज उनीहरूका पुर्खाहरूको आवाज सुन्न सक्छन् । अन्तमा, स्थानीय प्रदर्शन समूहहरूले यी रेकर्डिङहरूलाई गाउँका अग्रज व्यक्तिहरूसँग उनीहरूको युवावस्थाका प्रस्तुति अभ्यासहरूलाई स्मरण गर्नका लागि उत्प्रेरित गर्नमा प्रयोग गरिरहेका छन् ता कि तिनलाई युवापुस्तामा हस्तान्तरण गर्न सकियोस् । यस्तो कामको शुरुवात गर्नका लागि रेकर्ड गरिएका यी उदाहरणहरू नहुँदा हुन् त यसप्रकारको पुनर्जीवनीकरण प्रयास भण्डै असम्भव हुने थियो ।

पपुवा न्यू गिनीमा आज भूगोलको अर्को भागमा संरक्षण गरेर राखिएका पुराना रेकर्डिङहरूको ठूलो महत्व छ । त्यसो नगरेको भए उनीहरूको परम्परा हराएर जाने थियो भनेर उनीहरू कुरा गर्दछन् र ती रेकर्डहरूले तिनीहरूका पुर्खाहरूका परम्पराहरूलाई पुनर्पुष्टी गर्दछन् । रेकर्ड गरिएकाहरू धेरै पहिले नै बितिसकेका हुनसक्छन् तर उनीहरूको आवाजले उनीहरूका सन्ततिहरूलाई धेरै किसिमले प्रेरित गरिरहेको छ ।

फोटो © अस्ट्रियन एकेडेमी अफ साइन्सेज

बाफिया लोन्ने मान्छेरु फोनोग्राममा गाउँदै । फोटो फोनोग्राम ५२४ को रेकर्डिङका बेला १२ नोभेम्बर १९०५ मा रुडोल्फ पोक, केप नेल्सनले खिचेका हुन्

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

पाठ सौजन्य : उन नाइल्स (इन्स्टिच्युट अफ पपुवा न्यू गिनी स्टडीज) र डाइट्रीक स्कूल्लर (अस्ट्रियन एकेडेमी अफ साइन्सेज)

फोटो © रुडोल्फ पोक / फोनोग्रामआर्काइभ - अस्ट्रियन एकेडेमी अफ साइन्सेज

* Tondokumente aus dem Phonogrammarchiv der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. Gesamtausgabe der historischen Bestände 1899-1950. Series 3: Papua New Guinea (1904-1909). Dietrich Schüller (ed.), commentary by Don Niles (www.oeaw.ac.at/verlag).

संयुक्त राष्ट्र संघीय शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा साँस्कृतिक संगठन

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

एक पुस्ता देखि अर्को पुस्तासम्म हस्तान्तरण भई आएको अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा निरन्तर रूपमा समुदाय र समूहद्वारा पुनर्निर्मित हुन्छ र यसले उनीहरूलाई पहिचान र निरन्तरताको बोध गराउँछ र यसरी साँस्कृतिक विविधता र मानव सृजनाशीलताका लागि सम्मान प्रबर्द्धन गर्दछ ।

हर्न अफ अफ्रिकाका आफर र सोमाली समुदायका बोर्ड खेलहरूको संरक्षण

फोटो © युनेस्को / फुमीको ओहिनाता

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

परियोजनाको शुभारम्भका अवसरमा फेब्रुअरी २००७ मा 'रियो का डलिस' नामक परम्परागत गेमको प्रदर्शन

हर्न अफ अफ्रिकाका घुमन्ते समुदायका लागि परम्परागत बोर्ड खेलहरू लामो समयदेखि महत्वपूर्ण मनोरञ्जनका साधन बन्दै आएका छन् । यी खेलहरू खेल्ने र नयाँ पुस्तालाई सिकाउने काम अहिले शहरीकरण र विश्वव्यापीकरणको असरका कारण जोखिममा परेको छ ।

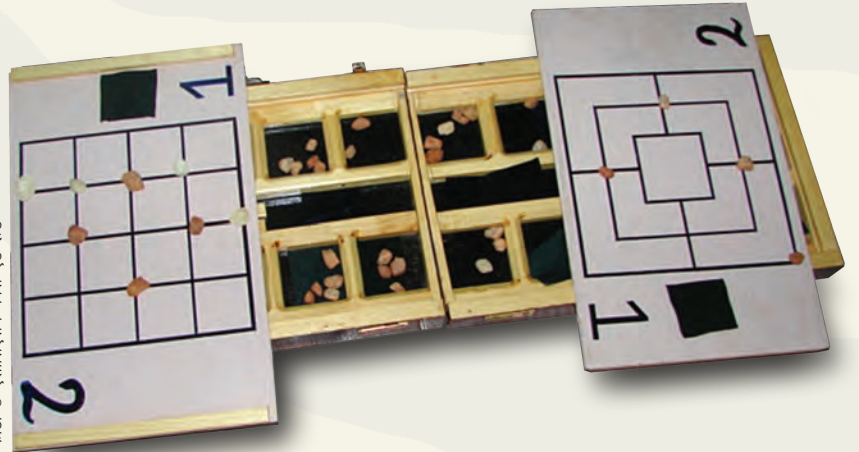
सन् २००७ मा युनेस्कोले यी परम्परागत खेलहरू सबै उमेरसमूहका व्यक्तिहरूका माभ पुनर्जीवित गर्न एउटा परियोजना शुरु गर्‍यो । डजीवुतीस्थित द सेन्टर फर स्टजीज एण्ड रिसर्चले देशका विभिन्न भागहरूमा खेलको बारेमा ज्ञान भएका खेलाडीहरूसँग अन्तरवार्ता गरी उक्त खेलको अभ्यास, कार्य र इतिहासकाबारेमा सूचनाहरू संकलन गर्दै स्थलगत कार्यहरू सञ्चालन गर्‍यो । यो अनुसन्धानको प्रयोग गर्दै पैक्स एण्ड लैट नामक स्थानीय संस्थाले खेल खेल्न प्रयोग गरिने सबै सामानहरूलाई समेट्दै नमूना सामग्री तयार पार्‍यो ।

डिसेम्बर २००७ मा संस्कृतिका लागि जिम्मेवार मन्त्रालयले परम्परागत बोर्ड खेलको प्रथम राष्ट्रिय खेलकूद प्रतियोगिता आयोजना गर्‍यो । एकसय बीस जना खेलाडीहरूले क्षेत्रीय प्रतिस्पर्धा मार्फत राष्ट्रिय खेलकूद प्रतियोगितामा भिड्न आइपुगे जसलाई राष्ट्रिय सञ्चार माध्यमहरूले व्यापकरूपमा स्थान दिएका थिए । खेल खेल्ने उत्साह बढ्न पुग्यो । माथि

उल्लेखित सामानहरूको प्रयोग गरी एशोसिएन पैक्स एट लैटले डजीवुती विश्वविद्यालय र देशका विभिन्न भागका हाइस्कूलहरूमा विभिन्न कार्यशालाहरू आयोजना गर्‍यो, जसमा अनुभवी बोर्ड खेलाडीहरूले विद्यार्थीहरूलाई परम्परागत खेल कसरी खेल्ने भनी सिकाउनुका साथै अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाको यस्तो अभ्यासको मूल्य र कार्यकाबारेमा छलफल गरे । विद्यार्थीहरूलाई उनीहरूको विद्यालय सकेपछिको

खेलका रूपमा वा अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापका रूपमा यी खेलहरू खेल्नका लागि अभिप्रेरित गरिएको थियो । परियोजनाको अन्त्यमा यसमा संलग्न व्यक्तिहरूले प्राप्त नतिजाहरूको समीक्षा गर्नुका साथै परम्परागत आफर एवं सोमाली खेलहरू संरक्षण गर्न राष्ट्रिय संरक्षण योजनाका लागि रणनीतिहरूका बारेमा छलफल गरे ।

फोटो © एशोसिएसन पैक्स एट लैट

हर्न अफ अफ्रिकामा परम्परागत खेल खेल्ने सम्पूर्ण सामग्रीहरू राखिएको बाकस

संयुक्त राष्ट्र संघीय
शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा
साँस्कृतिक संगठन

अमूर्त
साँस्कृतिक
सम्पदा

एक पुस्ता देखि अर्को पुस्तासम्म हस्तान्तरण भई आएको अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा निरन्तर रूपमा समुदाय र समूहद्वारा पुनर्निर्मित हुन्छ र यसले उनीहरूलाई पहिचान र निरन्तरताको बोध गराउँछ र यसरी साँस्कृतिक विविधता र मानव सृजनाशीलताका लागि सम्मान प्रबर्द्धन गर्दछ ।

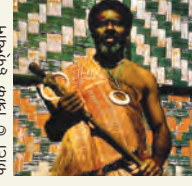

भानुवातुको परम्परागत पैसा बैंक

भानुवातुमा सामान्यतया सुँगुरको दाँत, बुनिएको गुन्द्री र तारमा उनिएका शंखहरूको साँस्कृतिक महत्वलाई स्वीकार गरिएको हुन्छ । स्थानीय अर्थतन्त्रमा प्रयोग गरिने हुनाले तिनीहरूको आर्थिक महत्व पनि हुने गर्दछ र यसले सामाजिक प्रतिष्ठा समेत प्रदान गर्दछ ।

सन् २००४ मा भानुवातु साँस्कृतिक केन्द्र (भीकेएस)ले नियमितरूपमा प्रयोग गरिने पैसाको सट्टा परम्परागत धनसम्पत्तिमा प्रयोग गरिने वस्तुहरूमा आधारित बैंकिङ प्रणालीलाई सुदृढ एवं प्रबर्द्धन गर्न एक परियोजनाको शुरुवात गर्‍यो । युनेस्कोको सहयोगमा भीकेएसका स्वयंसेवी 'स्थलगत कार्यकर्ताहरू', जो वास्तवमा परियोजनामा सहभागी हुन उत्साहित समुदायका सदस्यहरू थिए, लाई सुँगुर थुन्ने खोर तथा काँडेतारहरू उपलब्ध गराइएको थियो जसले स्थानीय अर्थतन्त्रमा उनीहरूको अस्तित्व सुरक्षित गर्न तथा परम्परागत धनसम्पत्तिका सामाग्रीहरू लिएवापत उनीहरूले तिर्नुपर्ने रकममा समेत सहयोग पुग्दथ्यो । परम्परागत धनसम्पत्तिका सामाग्रीहरूको निरन्तर उत्पादनमा सहयोग पुऱ्याउन, आयआर्जनलाई अभिप्रेरित गर्न, तथा परम्परागत वानावातु मूल्य एवं अभ्यासहरूको पुनरुद्धारमा यसको प्रभाव परेको थियो ।

स्थलगत सर्वेक्षणबाट परम्परागत बैंकिङका लागि उपयुक्त समुदायहरूको पहिचान गरिएको थियो । त्यसपछि विविध प्रकारका परम्परागत धनसम्पत्तिहरूको उत्पादन एवं बैंकिङको प्रबर्द्धन गर्नका लागि रणनीतिहरू बनाइएको थियो । परम्परागत आर्थिक पद्धतिका कार्य एवं महत्त्वकाबारेमा चेतना अभिवृद्धि गर्न राष्ट्रिय अभियानको समेत आयोजना गरियो । वानावातु सरकारले सन् २००७ लाई 'परम्परागत अर्थतन्त्र वर्ष' घोषणा गर्‍यो । यसले परम्परागत अर्थतन्त्र र यससँग सम्बन्धित ज्ञान एवं अभ्यासहरूको संरक्षणलाई सरकारी नीतिहरूमा समाविष्ट गरायो । स्थानीय समुदायका मुखिया एवं सरकारी प्रतिनिधिहरू दुवैलाई परियोजनामा संलग्न गराउन परियोजना सफल रह्यो । भीकेएसले भानुवातुमा भएका कुनैपनि सञ्जालहरूमध्ये सबैभन्दा टाढासम्म फैलिएको तथा प्यासिफिकक्षेत्रको सबै भन्दा प्रभावकारी जनसाधारणको साँस्कृतिक सञ्जालका रूपमा स्थापित स्थलगत कार्यकर्ताहरूको विशिष्ट सञ्जालहरूलाई देशभर परियोजनाको विस्तार गर्नमा सक्रियताकासाथ उपयोग गर्‍यो ।

फोटो © क्रिक हफ्थ्यान

उत्तरी पेन्टेकोस्ट टापूका मुखिया पाउल टाही हबेहुवै वानुवा, मात्माटुमाउरी नेशनल काउन्सिल अफ चिफ्सका अध्यक्ष, सुँगुरको दाँत 'बारी मेमेआ', मनी म्याट्स र 'होमु' शंखमाला पहिरिँदै, पोर्ट भिला, सेप्टेम्बर २००४

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

भानुवातु सरकारले सन् २००७ लाई 'परम्परागत अर्थतन्त्र वर्ष' रूपमा औपचारिक घोषणा गरेको उपलक्ष्यमा १८ नोभेम्बर २००६ मा आयोजित न्याली

फोटो © क्रिक हफ्थ्यान

संयुक्त राष्ट्र संघीय शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा साँस्कृतिक संगठन

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

एक पुस्ता देखि अर्को पुस्तासम्म हस्तान्तरण भई आएको अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा निरन्तर रूपमा समुदाय र समूहद्वारा पुनर्निर्मित हुन्छ र यसले उनीहरूलाई पहिचान र निरन्तरताको बोध गराउँछ र यसरी साँस्कृतिक विविधता र मानव सृजनाशीलताका लागि सम्मान प्रबर्द्धन गर्दछ ।

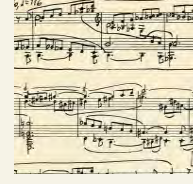
हङ्गेरीमा सांगितिक सम्पदाको अभिलेखिकरण

सय वर्षभन्दाबढीको अनुसन्धान एवं अभिलेखिकरणपछि इस्ट युरोपियन स्टेट अभिलेखालयमा परम्परागत संगीत सम्बन्धी सांगीतिक रेकर्डिङ एवं सम्बद्ध तस्वीरयुक्त, श्रव्यदृष्यात्मक तथा लिखित अभिलेखहरूको सङ्कलन संग्रहित गरिएको छ । युनेस्कोको २००३ को महासन्धिले संग्रहित यी वस्तुहरूलाई तिनीहरूको परम्परागत भूमिकाभन्दा अझै अघि बढेर अनुसन्धान र शिक्षाका क्षेत्रमा प्रयोग गर्न सकिने अवसरहरूको खोजी गर्न प्रोत्साहन गरेको छ । अभिलेखालयका यी सामाग्रीहरूलाई बढ्दो रूपमा सम्बद्ध समुदायमा संगीत एवं नृत्य परम्पराको सुदृढ एवं पुनर्जीवनीकरण गर्नमा प्रयोग गर्ने प्रचलन बढ्दो छ ।

हङ्गेरियन एकेडेमी अफ साइन्सेजको इन्स्टिच्युट फर म्युजिकोलोजीले युरोपका साभेदार प्राञ्जिक संस्थाहरूसँग मिलेर आम जनसमुदायलाई यी अमूल्य संगीत एवं नृत्यहरूसँग सम्बन्धित सूचनाहरू निःशुल्क एवं सहज पहुँच प्रदान गर्न 'ओपन म्युजिकल आर्काइभ अन द इन्टरनेट' नामक परियोजनाको विकास गरेको छ । इन्स्टिच्युटको वेबसाइट (www.zti.hu) को एक हिस्सा बनिसकेको 'ब्यार्टक सिस्टम'मा मात्रै बेला ब्यार्टक,

जोल्टान कोडेली, र उनीहरूका सहकर्मीहरू तथा चेलाहरूले सन् १८९६ देखि १९४० सम्मको अवधिमा संकलन गरेका १४,००० भन्दाबढी परम्परागत संगीतहरू एवं सम्बद्ध सूचनाहरू राखिएका छन् । यहि वेबसाइटमा नै 'म्युजिकल साउण्ड पब्लिकेसन' को डाटावेसमा विनाइल रेकर्ड, म्याग्नेटोफोन वा अन्य माध्यमबाट १९५० देखि २००० सम्मको अवधिमा प्रकाशित ६,००० भन्दाबढी परम्परागत गीतहरू राखिएका छन् ।

समुदायलाई उनीहरूको आफ्नो क्षेत्रका सांगीतिक अभिव्यक्तिहरू पत्ता लगाउन सजिलो होस् भन्ने अभिप्रायले डाटावेस खोजी गर्ने इन्जिनमा नक्सांकन साधन जोडिएको छ । यी साइटहरूमा गइ यी सबै सांगीतिक अभिव्यक्तिहरू सुन्न र डाउनलोड गर्न सकिन्छ । पुराना सांगीतिक डकुमेन्टेसनहरूलाई शैक्षिक पाठ्यक्रम तथा साँस्कृतिक कार्यक्रमहरूमा क्रमशः समावेश गर्दै लगिरहेको समुदायहरूबाट अनलाइन डाटावेसहरू हेर्ने क्रम बढिरहेको छ । परिणाम स्वरूप, समुदायका सदस्यहरूले समकालीन अभिव्यक्तिहरूको नयाँ डकुमेन्टेसन प्रदान गरिरहेका छन् ।

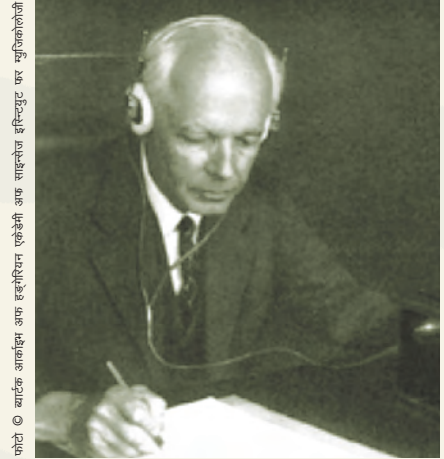

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

ज्योर्जी मार्टिन
हङ्गेरीमा जिप्सी
महिलाले गाएको लोक
गीत रेकर्ड गर्दै

फोटो © ब्यार्टक आर्काइभ अन द इन्टरनेट अफ हङ्गेरियन एकेडेमी अफ साइन्सेज इन्स्टिच्युट फर म्युजिकोलोजी

फोटो © ब्यार्टक आर्काइभ अन द इन्टरनेट अफ हङ्गेरियन एकेडेमी अफ साइन्सेज इन्स्टिच्युट फर म्युजिकोलोजी

फोटो © ब्यार्टक आर्काइभ अन द इन्टरनेट अफ हङ्गेरियन एकेडेमी अफ साइन्सेज इन्स्टिच्युट फर म्युजिकोलोजी

पाठ सौजन्यः लाज्लो फेल्फोल्डि, इन्स्टिच्युट फर म्युजिकोलोजी
लोजी अफ दि हङ्गेरियन एकेडेमी अफ साइन्सेज

बेला ब्यार्टक जुरकको
अनाटोलियमा लोकसंगीत
संकलन गर्दै

बेला ब्यार्टक फोनो
ग्राफिक रेकर्डबाट लोक
संगीतलाई प्रतिलेखन गर्दै,

संयुक्त राष्ट्र संघीय
शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा
साँस्कृतिक संगठन

अमूर्त
साँस्कृतिक
सम्पदा

एक पुस्ता देखि अर्को पुस्तासम्म हस्तान्तरण भई आएको अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा निरन्तर रूपमा समुदाय र समूहद्वारा पुनर्निर्मित हुन्छ र यसले उनीहरूलाई पहिचान र निरन्तरताको बोध गराउँछ र यसरी साँस्कृतिक विविधता र मानव सृजनाशीलताका लागि सम्मान प्रबर्द्धन गर्दछ ।

डोमिनिकन गणतन्त्रको कोकोलो नृत्य परम्परा

फोटो © डिप्लोमा फेलिज

फोटो © युनेस्को

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

डोमिनिकन

रिपब्लिकको सान पेद्रो
डी म्याकोरिसको सडकमा
कोकोलो साँस्कृतिको
पहिलो महोत्सव

कोकोलो नृत्य परम्परा डोमिनिकन गणतन्त्रमा बसाइ सरेर आएका अंग्रेजी बोल्ने क्यारेवियन कामदारहरूका माफ उन्नाइसौं शताब्दीको मध्यतिर सर्वप्रथम देखा परेको थियो । साँस्कृतिक एवं भाषागतरूपले विशिष्ट उक्त समुदायले उनीहरूको आफ्नै चर्चहरू, विद्यालय, परोपकारी समाज तथा आपसी सहयोगका लागि आवासहरू स्थापना गरे । उनीहरूका नृत्यात्मक नाट्य प्रस्तुतिहरू साँस्कृतिक अभिव्यक्तिहरूमध्ये सबैभन्दाबढी विशिष्ट थिए । संगीत र नृत्य मिश्रीत उक्त परम्पराले अफ्रिकी मूलको शैलीलाई समेट्दै युरोपियन परम्पराबाट लिएका तत्वहरूलाई समेत थप गरेको छ ।

कोकोलो नाट्य प्रस्तुतिहरू क्रिस्मस, सेन्ट पीटर्स डे र जात्रामेलाहरूमा प्रस्तुत हुने गर्दछ । टोलीले क्रिस्मस भजन, मुखौडा नाच जस्ता विभिन्न साँस्कृतिकहरू वा 'डेभिड एण्ड गोलियाथ', 'मोको योम्बी' वा 'काउवोय एण्ड इन्डियन्स' जस्ता लोकप्रिय कथा वा धुनहरू एवं प्रस्तुतिहरूलाई एकैठाउँमा गाँसदछन् ।

कोकोलोहरूका सन्ततीहरू आज डोमिनिकन समाजभित्र राम्रोसँग एकीकृत भैसकेका छन् र देशभरि फैलिएर रहेका छन् । पाका व्यक्तिहरूले घरमा क्यारेवियन-अंग्रेजी बोल्ने भएता पनि कोकोलो समुदायका अधिकांश सदस्यहरूले स्पेनिश भाषा बोल्ने गर्दछन् । परिणामस्वरूप कोकोलो नृत्यात्मक नाट्य परम्परा संकटमा परेको छ । युवापुस्तालाई परम्परा हस्तान्तरण गर्नमा अग्रज अभिनयकर्ताहरूको केवल एउटा मात्रै टोली

सक्रिय रहेको छ । समुदायका सदस्यहरूको निकट सहकार्यमा युनेस्कोले यस परम्पराको पुनर्जीवनीकरणमा योगदान दिनका लागि एउटा परियोजनाको विकास गर्‍यो । परम्पराको मान्यतालाई अभिवृद्धि गर्दै तथा आर्थिक सहयोगलाई वृद्धि गरेर यसको अभ्यासका अवस्थाहरूलाई सुधार गर्नु यो परियोजनाको लक्ष्य थियो ।

२०० वर्ष पुरानो कोकोलो इतिहासको जन्मस्थल सान पेद्रो डी म्याकोरिसमा पहिलो पटक सन् २००७ को डिसेम्बरमा आयोजित महोत्सव यसको एउटा मुख्य विशेषता थियो । गुड मर्निङ वभावेरी नामक उक्त महोत्सवमा परम्परागत कोकोलो गीतका साथै डोमिनिकन साँस्कृतिकमा कोकोलोको योगदानका बारेमा प्रकाश पारिएको थियो । कोकोलो समुदायका लागि उनीहरूका साँस्कृतिक अभिव्यक्तिहरूको संरक्षण गर्ने रणनीतिहरूका बारेमा छलफल गर्ने यो एउटा अवसर पनि थियो र यसले राष्ट्रिय स्तरमा चेतना अभिवृद्धिमा समेत मद्दत पुऱ्यायो । अर्को महत्वपूर्ण कदम कोकोलो समुदायको वैधानिक रजिस्ट्रेशन थियो जसले दीर्घकालमा परम्पराधारकहरूको आधिकारिक अवस्थालाई सुरक्षित गर्दै उनीहरूलाई डोमिनिकन समाजमा आधिकारिक मान्यता प्रदान गर्न सक्दथ्यो ।

संयुक्त राष्ट्र संघीय
शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा
साँस्कृतिक संगठन

अमूर्त
साँस्कृतिक
सम्पदा

अमूर्त
साँस्कृतिक
सम्पदा

तथ्य पत्र

शाश्माक्वम -उज्वेकिस्तान र ताजकिस्तानका साभा सम्पदाको संरक्षण

शाश्माक्वम मध्य एशियाको शास्त्रीय संगीत परम्परा हो । यो शहरी सांगीतिक परम्परा हाल ताजकिस्तान र उज्वेकिस्तान भनेर चिनिने ठाउँका बजारहरूमा दशौं शताब्दी अघि शुरू भएको हो र यो बुखारा र समरकाण्ड शहरहरूसँग निकै घनिष्ठरूपले जोडिएको छ । 'शाश्माक्वम' शब्दको अर्थ 'छवटा माक्वमहरू' भन्ने हो, 'माक्वम' भन्नाले त्यस्तो सांगीतिक सेटलाई जनाउँछ जसले बाद्यवादनको संगीतलाई स्वरसँग जोड्दछ । गायक वा गायकहरूले वीणा, सारंगी, खैजडी र मुरलीकासाथमा गाउँदछन् ।

स्ट्याण्डर्ड नोटेसनमा आधारभूत प्रारूपमात्रै रेकर्ड गरिने भएकोले शाश्माक्वम अभ्यास गर्नका लागि गुरुवाट मौखिकरूपमा शिष्यलाई सिकाउने विशेष तालिमको जरुरत पर्दछ । सन् १९७० देखि धेरैजसो शाश्माक्वम प्रस्तोताहरू बसाइ सरेर अन्यत्रै जान थालेका छन् । सन् १९९१ को स्वतन्त्रता पश्चात ताजकिस्तान र उज्वेकिस्तानले शाश्माक्वम संरक्षणार्थ उपायहरू अपनाउन थालेका छन्, तर थोरैमात्र प्रस्तोताहरूले स्थानीय शैलीलाई कायम राखेका छन् ।

सन् २००५ मा युनेस्कोले दुईवर्षिय संरक्षण परियोजना शुरू गर्‍यो, जसमा तालिम कार्यक्रम तथा प्रशिक्षकप्रशिक्षण कक्षाहरू, परम्परागत बाजा बनाउने, विवरणसूची तयार गर्ने, अभिलेख

सहयोग र अनुसन्धानको प्रकाशन एवं श्रव्य रेकर्डिङहरू समेटिएका थिए ।

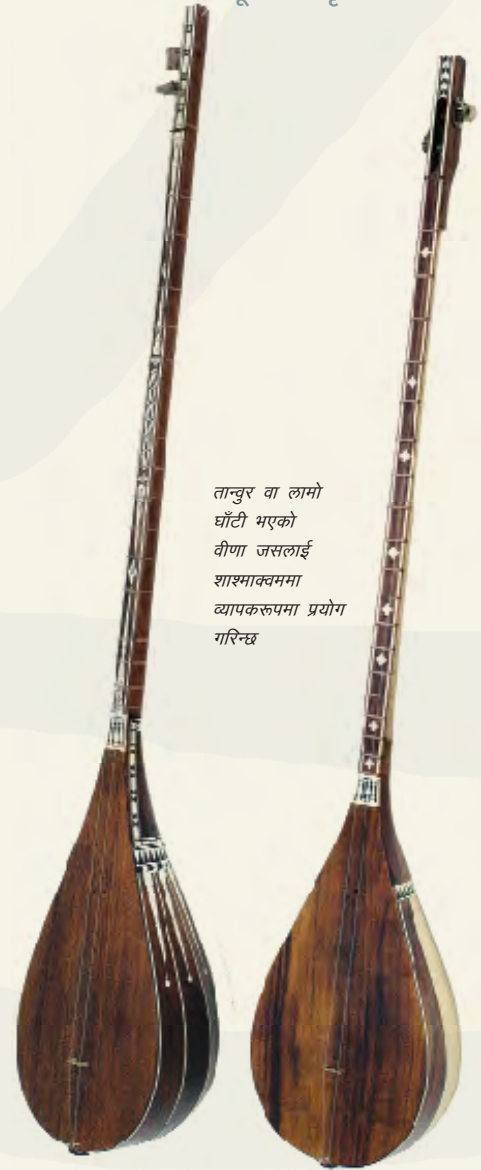
परियोजनाको एउटा पक्ष सन् २००६ को नोभेम्बरमा ताजकिस्तान र उज्वेकिस्तानले संयुक्त रूपमा आयोजना गरेको 'शाश्माक्वम प्रस्तोताहरूको अन्तर्राष्ट्रिय महोत्सव' थियो । उक्त महोत्सव ताजकिस्तानको राजधानी दुसान्चेमा आयोजना गरिएको थियो । ताजिक र उज्वेक कलाकारहरूको संयुक्त प्रस्तुतिले कार्यक्रमलाई साँस्कृतिक वार्तालाप र आपसी समझदारीको महोत्सव बनाइदियो । कार्यक्रमलाई मिडियाहरूले व्यापकरूपमा स्थान दिए र लगत्तै शाश्माक्वम परम्पराहरूको संरक्षणकाबारेमा गोलमेच सम्मेलन समेत आयोजना गरियो जसले दुई देशका विद्वान, प्रस्तोता र संगीत रचयिताहरूलाई एकै ठाउँमा भेला गराइदियो ।

परियोजनाले सिमानाको दुवैतिरका शाश्माक्वम अभ्यासकर्ताहरूलाई एकताबद्ध गराइदियो जसले निश्चितरूपमा यसको निरन्तरतालाई योगदान पुऱ्याउनेछ । परियोजनाको नतिजास्वरूप शाश्माक्वम प्रस्तुति एवं यसमा प्रयोग हुने बाद्यवादनका सामाग्रीहरू बनाउने गुरुकक्षाहरू समेत आयोजना गरिनुका साथै विवरणसूची तयार गर्ने कार्य एवं तालिम कार्यक्रम दुसान्चे स्थित ताजिक नेशनल कन्जरभेटरी र उज्वेकिस्तानको टश्केन्टस्थित रिसर्च इन्स्टिच्युट अफ फाइन आर्ट्समा शुरू भएको छ ।

फोटो © युनेस्को

अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा

तान्बुर वा लामो घाँटी भएको वीणा जसलाई शाश्माक्वममा व्यापकरूपमा प्रयोग गरिन्छ

फोटो © द नेपालन कमिसन अफ द रिपब्लिक अफ उज्वेकिस्तान फार युनेस्को

फोटो © द नेपालन कमिसन अफ द रिपब्लिक अफ उज्वेकिस्तान फार युनेस्को

संयुक्त राष्ट्र संघीय
शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा
साँस्कृतिक संगठन

अमूर्त
साँस्कृतिक
सम्पदा

एक पुस्ता देखि अर्को पुस्तासम्म हस्तान्तरण भई आएको अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदा निरन्तर रूपमा समुदाय र समूहद्वारा पुनर्निर्मित हुन्छ र यसले उनीहरूलाई पहिचान र निरन्तरताको बोध गराउँछ र यसरी साँस्कृतिक विविधता र मानव सृजनाशीलताका लागि सम्मान प्रबर्द्धन गर्दछ ।